

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกปัจจุบันเป็นโลกยุคข่าวสารข้อมูล การแสวงหาความรู้นั้นสามารถหาได้หลายวิธี และหลายแหล่ง นอกจากในโรงเรียน สิ่งที่เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ได้แก่ การศึกษา ซึ่งนอกจากเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้แล้ว ยังเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) คือ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั่นเอง และเป็นการพัฒนาประเทศชาติในทางอ้อม การศึกษาที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาดังที่กล่าวมาข้างต้น คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งรัฐให้ความสำคัญมาก จะเห็นได้จากมีนโยบายให้การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ และเป็นการจัดแบบให้เปล่า คือ ผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษานี้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่า รัฐจะมีนโยบายให้การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง จึงมีนโยบายกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และรัฐให้การสนับสนุนตามสมควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) ในปัจจุบันเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาจำนวนมาก เห็นได้จากจำนวนโรงเรียนเอกชนที่มีอยู่ทั่วประเทศถึง 3,001 โรงเรียน มีครูจำนวน 81,500 คน และนักเรียนมีจำนวนถึง 1,917,712 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2539) ซึ่งก็มีผลคือ ทำให้เกิดการแข่งขันและทำให้รัฐต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของรัฐ มีผลให้มาตรฐานการจัดการศึกษาโดยส่วนรวมของประเทศดีขึ้น

เมื่อมีจำนวนโรงเรียนมากขึ้น การดำเนินการจัดการศึกษาของภาคเอกชนนั้น ก็เริ่มมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ โรงเรียนเอกชนโดยทั่วไปมีฐานะการเงินทรุดลง

โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เนื่องจากรายได้จากค่าธรรมเนียมการเรียนตกลง อันเป็นผลมาจาก การลดลงของจำนวนนักเรียน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมาจากนโยบายการขยายการจัดการศึกษาของภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2540) ซึ่งจากรายงานประจำปี 2537 เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชนในช่วง 8 ปี คือ ระหว่างปีการศึกษา 2530-2537 พบว่า สัดส่วนการจัดการศึกษาของภาคเอกชนลดลงในทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2539) และอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญ คือคุณภาพของโรงเรียนที่มีมาตรฐานแตกต่างกัน ทำให้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนเอกชนไม่ดีเท่าที่ควร มีผลกระทบต่อความอยู่รอดของโรงเรียนเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาเอกชนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ที่กล่าวไว้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดการศึกษาของเอกชน เป็นผลมาจากสาเหตุหลายประการ กล่าวคือ การพัฒนาทางวิชาการทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีมาตรฐานเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน คือ การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนนั่นเอง และแนวทางหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าจะเป็นแนวทางแก้ปัญหาได้ คือ การเสนอแนะแนวทางหรือรูปแบบการดำเนินงานวิชาการ ให้แก่โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนโดยการพัฒนา การดำเนินงานวิชาการ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานทางด้านการงานวิชาการดีเด่น พิจารณาได้จากเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่สามารถเข้าข่ายรับรางวัลพระราชทานได้นั้น ต้องจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน และสามารถจัดการศึกษาได้มาตรฐานดีเด่นในด้านต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, น.ป.ป.)

- ด้านที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
- ด้านที่ 2 งานวิชาการ
- ด้านที่ 3 งานธุรการ ปกครอง และบริการ
- ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
- ด้านที่ 5 ความพร้อมด้านปัจจัยการจัดการศึกษา
- ด้านที่ 6 ความดีเด่นของสถานศึกษา

ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่า มีการประเมินมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการอยู่ถึง 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน อันเป็นผลมาจากการดำเนินงานวิชาการ และด้านที่ 2 งานวิชาการ นอกจากนี้ เกณฑ์การพิจารณายังให้น้ำหนักคะแนนแต่ละด้าน

ตั้งแต่ด้านที่ 1-6 ดังนี้ 3 : 2 : 2 : 2 : 1 : 2 โดยหากคิดเป็นสัดส่วนแล้ว จะได้น้ำหนักของมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการเท่ากับ 5 : 12 เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ เห็นได้ชัดว่า การพิจารณาโรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทานนั้น ให้ความสำคัญกับงานวิชาการมาก ดังนั้น ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ว่าโรงเรียนที่ผ่านการประเมินจนได้รับรางวัลพระราชทานนั้น มีการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้ สอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า นักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษาที่ผ่านการตัดสิน ต้องมีสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ได้เป็นอย่างดีและจริงจัง

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเอง ก็มีนโยบายที่จะรับรองคุณภาพผ่านกระบวนการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชน ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) โดยพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ให้มีความเป็นเลิศทุกด้าน สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นที่นิยมมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล และผลผลิตของโรงเรียนมีคุณภาพและคุณธรรมสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2540) และจากการค้นคว้าจากรายงานสรุปและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2526 - 2536 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2537) และจากแหล่งอื่น ๆ พบว่ายังไม่ได้มีการศึกษาถึงเรื่องนี้ ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานว่า มีการดำเนินการอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ผู้บริหาร นักพัฒนาหลักสูตร และศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รวมทั้งโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาอื่น ๆ ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2539 จำนวน 4 โรงเรียน
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานวิชาการ ในโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539 โดยมีกรอบในการศึกษา ซึ่งเป็นกรอบการประเมินโรงเรียนด้านวิชาการเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ดังนี้ (กรมวิชาการ, น.ป.ป.)
 1. การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร
 2. การจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่
 3. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
 4. การจัดสื่อการเรียนการสอน
 5. การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน
 6. การจัดการเรียนการสอน
 7. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 8. การดำเนินการด้านการวัดและประเมินผล
 9. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สภาพ หมายถึง ลักษณะของการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539

ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539

การดำเนินงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมด้านวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร การจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่ การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การดำเนินการด้านการวัดและประเมินผล และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2539

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้
อำนวยการหรือผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาและ/หรือ
หัวหน้าสายชั้นในโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอนระดับประถมศึกษาที่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นหัว
หน้าหมวดวิชาและ/หรือหัวหน้าสายชั้น ในโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับ
ประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539

การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร หมายถึง การกำหนด
นโยบายการปฏิบัติงานวิชาการ การจัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียน และการติดตาม
การดำเนินงานวิชาการ

การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน หมายถึง การจัดอาคารสถานที่และ
ห้องพิเศษ การจัดบรรยากาศที่จูงใจและเอื้อต่อการเรียนการสอน และการจัดห้องสมุด

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับ
ประถมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน ดังนั้น ข้อค้นพบจึงไม่อาจนำไปใช้อ้างอิงกับโรงเรียนอื่นได้ ผลที่ได้
จากการศึกษาครั้งนี้จำกัดอยู่เฉพาะปีการศึกษา 2539 และชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยเป็นนามแฝงทั้ง
หมด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้นักการศึกษา นักพัฒนาหลักสูตร และศึกษานิเทศก์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนางานวิชาการใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น.
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหาร และครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนที่ได้
รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539 รวมทั้งโรงเรียนเอกชนอื่นๆ ใช้เป็นแนว
ทางในการพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น